

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE I ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

BILTEN

POLJOPRIVREDNA SAVETODAVNA I STRUČNA SLUŽBA NOVI PAZAR D.O.O.

BILTEN BROJ 82 - JULI 2016 - BESPLATAN PRIMERAK

STRANA 6

STRANA 5

STRANA 3

ISHRANA JARADI
MLEKOM

STRANA 2

IZBOR
OVNOVA

STRANA 4

MIKROKLIMATSKI
USLOVI U STAJI

STRANA 7

PREGLED
CENA
SA PIJACE

STRANA 8

DIPL.ING. STOČARSTVA SAFET VESNIĆ

ISHRANA JARADI MLEKOM

Pravilna ishrana jaradi u prvim danima života je od ključne važnosti. Negativne posledice koje mogu biti i trajnog karaktera u najvećem delu su uzrokovane neodgovarajućom ishranom u najranijem periodu uzrasta jaradi.

Prva hrana tek rođenog jareta je kolostrum, koji je bogat izvor hranljivih materija, deluje laksativno, ali je još bitnija činjenica da jaretu obezbeđuje pasivnu imunizaciju, direktnim unošenjem antitela (imunoglobulina) poreklom iz organizma koze. Kolostrum dakle, ima ulogu da zaštiti jarad u prvim danima života od različitih obolenja i infekcija. Posebno je značajno da jarad odmah posle rođenja što pre posisaju kolostrum. Ovo je takođe važno, jer efikasnost apsorbovanja imunoglobulina drastično opada 12 sati po rođenju, a gotovo potpuno prestaje nakon 24 sata. Najvažnije je da jare posisa dovoljne količine kolostruma u prvim desetak časova života. Imunoglobuline iz kolostruma jarad apsorbuju kroz zid creva tokom prvih 12-24 sata života. Ako se to ne desi, kao rezultat se može očekivati povećana smrtnost jaradi i smanjena vitalnost, koja će prouzrokovati lošije priraste, kao i različite druge komplikacije zdravstvenog statusa mladih grla. Jarad koja ne

dobiju kolostrum u prvih 24 sata od rođenja imaju veoma malu šansu da prežive. Imajući sve ovo u vidu zapaženo je da je koncentracija imunoglobulina u krvnom serumu jaradi zavisna od koncentracije antitela u kolostrumu, od količine

kolostruma i vremenskog perioda uzimanja kolostruma nakon rođenja.

U slučaju da koza uquine na jarenju, ili ojadi veći broj jaradi nego što ih može efikasno odhraniti, ili iz nekog razloga ne prihvata mladunče, jaretu se može dati kolostrum druge koze koja se ojarila u slično vreme, kolostrum koji je prethodno bio zamrznut ili mleko krave kome je dodato 2-3 sveža razmućena jaja. Najbolje je da se jarad prvih 2-3 nedelje života hrane gotovo isključivo mlekom majke, pa je

neophodno da bude stalno sa kozom da bi sisalo po volji.

Ako se jarad drže odvojeno od koza, a deo mleka se koristi za prodaju ili preradu, jarad bi trebalo prvih 7 dana da sisaju 6-8 puta, sledeće dve do tri nedelje 6-4 puta, a za mesec dana 2-3 puta dnevno. Neposredno pred odlučivanje jarad bi trebalo da sisaju samo jednom dnevno.

POLJOPRIVREDNA I SAVETODAVNA STRUČNA SLUŽBA NOVI PAZAR
IZDAJE SLEDEĆI

A P E L

Po zakonu o lovu kao i zakonu o poljoprivrednom zemljištu spaljivanje žetvenih ostataka je:

Z A B R A N J E N O !!!

Ako na ovo gledamo sa naučnog aspekta, spaljivanje je inače višestruko štetno zato što uništava mikrofloru i faunu do dubine od oko 10 cm, gde će doći do izumiranja mikroorganizama, narušavanja strukture zemljišta i gubitka organske materije. Ako se ovo spaljivanje izvodi češće ili nedaj bože svake godine onda dolazi do potpunog uništavanja ovih osobina zemljišta. Stoga molimo i upozoravamo sve poljoprivredne proizvođače našeg regiona i šire da ni po koju cenu ne pale žetvene ostatke iz više razloga, jer osim što uništavaju sopstveno zemljište, oni škode i susednim parcelama a najveća opasnost je što dovode do nesagledivih negativnih posledica i što mogu dovesti čak i do gubitka sopstvenog kao i tuđeg života.

Ejupović Smail, dip. ing.
stručnjak za ratarstvo i povrtarstvo

U PRVOM I DRUGOM KVARTALU 2016.GODINE SAVETODAVCI PSSS NOVI PAZAR UKUPNO SU POSTAVILI 114 PODATAKA O PONUDAMA I PONUDAČIMA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA NA SAJTU AGRO PONUDA BERZA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA WWW.AGROPONUDA.COM ČIJA JE STUKTURA PO TIPOVIMA PROIZVODNJE PRIKAZANA U TABELI.

RATARSKO POVRTARSKA	VOĆARSKA	STOČARSKA	UKUPNO
33	5	6	4

DIPL.ING. STOČARSTVA BILAL TAJIĆ

IZBOR OVNOVA

Ovo je vreme kada moramo intenzivno razmišljati o kvalitetu ovnova koji će služiti za parenje ovaca u narednoj sezoni. Poslednjih nekoliko godina primećeno je da naši ovčari ovom pitanju posvećuju veliku pažnju. To se moglo primetiti i na nedavno završenom sajmu ovaca koji je održan u Sjenici gde su se mogli videti izvanredni primerci sjeničke ovce kao i ovnova sjeničke rase.

Kaže se da je ovan pola stada, što je uglavnom tačno zato što ovan učestvuje u stvaranju velikog broja potomaka dok ovca može da

da dva do tri jagnjeta godišnje. Kako bi popravili genetski materijal stada moraju se koristiti ovnovi nadprosečne vrednosti. Neki proizvođači ne ulažu dovoljno vremena, napora i sredstava u izbor i kupovinu ovnova nadprosečnih karakteristika. Nemožemo računati na to da se za male pare može

obezbediti dobar ovan a bez toga nema napretka stada. Ovnovi odabrani za parenje moraju na prvom mestu odgovarati potrebama odgajivanja. Ovan koji je planiran za priplod mora da bude „savršen“, kako po genetskim osobinama tako i spoljašnjem izgledu. Pri odabiranju ovna za priplod neophodno je proveriti veličinu testise i obim skrotuma, veličina jer je to u direktnoj vezi sa plodnošću. Što znači da veći testisi obezbeđuju i veću proizvodnju sperme. Takođe kao važan pokazatelj plodnosti može biti i obim skrotuma. Nijedan ovan čiji obim skrotuma je manji od 30 cm ne bi trebalo da se koristi za priplod. Ovaj test uglavnom rade veterinari i iskusni stočari i on uključuje fizički pregled životinja i njihovih genitalija. Meri se obim oba testisa, na najširem delu. Normalan obim testisa za jagnjad je 33 cm i više, a za jednogodišnje i odrasle ovnove 36cm i više. Ovnovi teški preko 120kg imaju skrotalni obim od 36-40 cm. Grla sa znatno manjim merama od ovog standarda uglavnom kasnije sazrevaju ili imaju malu plodnost. Ukoliko se oba testisa nisu spustila u skrotum, grlo trba izlučiti iz priploda bez obzira na druge njegove kvalitete. Od starosti ovna zavisi koliko ovaca može da oplodi. Tako sa dvizac koristi za 15-20 ovaca, a stariji ovan od 35-45 ovaca.

Veoma je važno izabrati ovna čije je telo skladno građeno, dobro vezano i čvrsto. Pri oceni mora se posvetiti pažnja na sledeće: noge treba da budu prave, sa dobrim, jakim kostima. Prednje noge moraju biti postavljene ispod tela, a ne sa strane. Kičice ne smeju biti mekane. Ovan treba da hoda dugim, mirnim koracima, a zadnje noge moraju biti postavljene na istoj širini kao i prednje ili nešto šire. Mišićavost je veoma bitan kriterijum za odabir priplodnog ovna. Treba tražiti ovna sa korektnom građom u zadnjem delu tela i predelu zadnjih nogu, sa dovoljnom širinom u predelu plečki koja se protrže i ka zadnjem delu tela. Leđni deo trba da bude dovoljno dugačak i popunjen, prosečne širine ili širi.

DIPL.ING. SVETLANA ŠUČEVIĆ

ORGANSKA PROIZVODNJA U SRBIJI

Potencijal koji Srbija ima u pogledu izvoza organskih proizvoda nije dovoljno iskorišćen! To je zakonski regulisana proizvodnja (Zakon o organskoj proizvodnji i organskim proizvodima i odgovarajućim pravilnicima) i uključuje kontrolu i sertifikaciju proizvodnje i proizvoda. Pravilnik o uslovima i načinu prometa organskih proizvoda, Pravilnik o kontroli i sertifikaciji u organskoj proizvodnji i metodama organske proizvodnje («Sl. Glasnik RS», br.48/11) u suštini regulišu: organsku biljnu i stočarsku proizvodnju, preradu, kontrolu i sertifikaciju u organskoj proizvodnji, uslove koje kontrolne organizacije treba da ispune kako bi dobile ovlašćenje, obeležavanje, uslove i način prometa... Kontrolne organizacije su ovlašćene da kao pravna lica obavljaju kontrolu i sertifikaciju. Sertifikat predstavlja dokument koji potvrđuje da je organski proizvod dobijen primenom metoda organske proizvodnje.

Bitna je napomena, da svake godine MPZŽS ovlašćuje kontrolne organizacije koje ispunjavaju propisane uslove, za obavljanje poslova kontrole i sertifikacije.

Za 2016.godin. poslove kontrole i sertifikacije u organskoj proizvodnji obavljaju sledeće kontrolne organizacije: 1) „CONTROL UNION DANUBE” d.o.o. Beograd 2) „CENTAR ZA ISPITIVANJE NAMIRNICA” d.o.o. Beograd; 3) „ECOCERT BALKAN” d.o.o. Beograd ; 4) „ECOVIVENDI” d.o.o. Beograd; 5) „ETKO

PANONIJA” d.o.o. Novi Sad; 6) „ORGANIC CONTROL SYSTEM” d.o.o. Subotica; 7) „TMS CEE” d.o.o. Beograd.

Procedura uključivanja proizvođača u organsku proizvodnju je sledeća:

1. Proizvođač se informiše o ovlašćenim kontrolnim organizacijama za tekuću godinu

2. Za uključivanje u organsku proizvodnju proizvođač podnosi prijavu ovlašćenoj kontrolnoj organizaciji

3. Ovlašćena kontrolna organizacija: proverava podatke iz prijave

Proizvođač i kontrolna organizacija zaključuju : Ugovor o vršenju kontrole i sertifikacije u organskoj proizvodnji ,koji sadrži podatke o ugovornim stranama, obavezama.

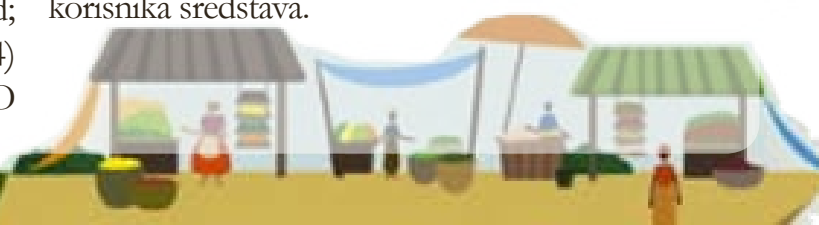
Od dana zaključenja ugovora počinje period konverzije, koji u biljnoj proizvodnji kada su u pitanju jednogodišnje biljne vrste traje najmanje dve godine pre setve; za pašnjake i višegodišnje krmno bilje traje najmanje dve godine pre korišćenje kao hrane za životinje, a za višegodišnje biljne vrste traje najmanje tri godine pre prve berbe organskih proizvoda.

Bitno je reći da MPZŽS daje podršku razvoju organske proizvodnje, kroz podsticajna sredstva, kroz budžet za organsku proizvodnju. Pravo na korišćenje podsticajnih sredstava ima:

1) fizičko lice –nosilac porodičnog komercijalnog poljoprivrednog gazdinstva; 2) privredno društvo; 3) zemljoradnička zadruga; 4) proizvođač kooperant; 5) vaspitno obrazovne ustanove.

* Proizvođači su u obavezi da na parcelama za koje su ostvarili podsticaje, sledeći tri godine primenjuju metode organske proizvodnje

* Međusobna prava i obaveze u vezi sa korišćenjem podsticajnih sredstava uređuju se ugovorom koji se zaključuje između Ministarstva i korisnika sredstava.

DIPL.ING. SILVIA HODŽIĆ

POSTUPAK KONKURISANJA ZA SREDSTVA IZ IPARD FONDOVA

Prilikom konkurisanja poljoprivredni proizvođači moraju da obezbede pun iznos novca potrebnog za realizaciju investicije, odnosno krajnji korisnik na bankovnom računu treba da ima sredstva potrebna za realizaciju čitave investicije.

Nakon obezbeđivanja sredstva za investiciju, poljoprivredni proizvođač konkuriše na objavljeni konkurs i dostavlja svu potrebnu dokumentaciju kako bi ušao u proces odobravanja projekta.

Važno je napomenuti da investicija ne sme biti započeta pre nego što je projekat odobren. Pošto se projekat odobri, korisnik može započeti investiciju, ali ne sme odstupati od svog projekta koji je priložio prilikom konkurisanja.

Svaka investicija ima minimalni rok trajanja. Korisnik je dužan da, u tom vremenskom periodu, održi investiciju (ne sme da otuđi objekat ili da mu promeni namenu), a sa druge strane mora da dostigne standarde EU, u zavis-

nosti od vrste investicije. U suprotnom, korisnik je dužan da vrati sva sredstva.

Nakon odobravanja projekta, korisnik počinje sa investicionim aktivnostima, prema odobrenom projektu. Korisnik može da obavi refundaciju utrošenih sredstava u iznosu od 50 % vrednosti investicije (u pojedinim slučajevima i 55 %, 60 %) i tom prilikom, podnosi sve račune, dokaze o uplati sredstava čime dokazuje obavljenju transakciju.

Tokom realizacije projekta postoji višestruka kontrola.

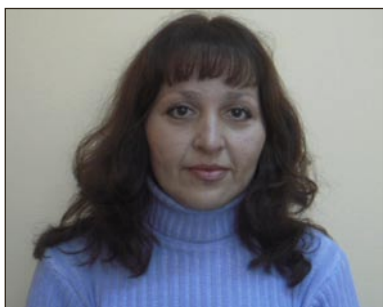
Prva kontrola je „nulta kontrola” i obavlja se u fazi odobravanja projekta kojom se proverava da li je korisnik započeo investiciju ili kupio opremu za koju konkuriše. U slučaju da je već započeo investiciju, njegov zahtev za ostvarivanje prava nad IPARD sredstvima biće odbijen.

Druga kontrola se odvija pre isplate sredstava, a cilj je da se utvrdi da li je investicija obavljena u skladu sa predloženim projektom.

Poslednja kontrola obavlja se posle realizovane investicije i posle isplaćenih sredstava korisniku. To je ex-post kontrola, koja ima za cilj utvrđivanje da li je investicija održana i da li su dostignuti standardi EU na kraju investicije. Kontrole mogu biti i vanredne u zavisnosti od okolnosti (prevara, neregularnost i sl.).

Korisnik je dužan da čuva svu dokumentaciju od trenutka sklapanja ugovora do trenutka isteka pet godina od realizovane investicije.

DIPL. ING. STOČARSTVA ZUMRETA TRTOVAC

MIKROKLIMATSKI USLOVI U STAJI

Mikroklimaski uslovi u staji utiču na zdravstveno stanje i proizvodnju krava, a najznačajniji su: temperatura, sadržaj vlage u vazduhu, brzina kretanja vazduha i koncentracija nadražujućih gasova.

Goveda su sposobna da podnesu veliki raspon temperature, a da pri tome ne menjaju svoju telesnu temperaturu. Temperatura između 10°C i 20°C je u okviru termičkog komfora (udobnosti). Na temperaturi između -4°C i +10°C goveda se lako prilagode kada imaju mogućnost kretanja i odgovarajuću ishranu. Međutim, adaptacija (prilagođavanje) na visoku temperaturu je teža. Sposobnost prilagođavanja je uvek otežana pri visokom sadržaju vlage u vazduhu, bilo da su u pitanju visoke ili niske temperature sredine.

Optimalne temperature za muzne krave kreću se 10°C-15°C (za telad do 6 meseci starosti 15°C-20°C), a zona komfora (ugodnosti) iznosi 5°C-21°C. Porastom temperature sredine ubrzava se disanje, što je glavni mehanizam kojim goveda odaju toplotu.

Pri temperaturi iznad 24°C, smanjeno konzumiranje (unošenje) hrane praćeno je opadanjem proizvodnje mleka, dok je na temperaturi oko - 15°C povećano konzumiranje hrane, a smanjena proizvodnja mleka. Pri visokim temperaturama proizvodnja mleka i konzumiranje hrane se smanjuju, jer se aktivnosti organizma usmeravaju na odavanje toplote. Smanjeni apetit je primarni uzrok niže proizvodnje mleka. Toplotni stres utiče u većoj meri

na visokoproizvodne krave nego na niskoprodaktivne, a naročito je štetan na vrhuncu lakacije.

Procenat mlečne masti i suve materije bez masti najveći je zimi, a najmanji leti. Krave koje se tele u jesen ili zimu proizvode više masti i suve materije bez masti od onih koje se tele u proleće i leto. Pri temperaturama iznad 30°C proizvodnja mleka često više opada od proizvodnje masti, što može dovesti do relativnog povećanja procenta masti u mleku. Pri visokim temperaturama povećava se količina hlorida i smanjuje sadržaj laktoze i proteina u mleku. Kada temperature padnu ispod 24°C procenat masti i suve materije bez masti se povećava. Posledice toplotnog stresa smanjuju se ukoliko se govedima obezbedi hladovina i koriste ventilatori, tuševi i rashlađeni vazduh.

Relativna vlažnost vazduha u stajama za mlečne krave treba da iznosi 50-75%. Pri povećanju relativne vlažnosti pojačava se uticaj hladnoće na organizam životinja. Na niskim temperaturama i pri visokoj vlažnosti vodena para vlaži dlačni pokrivač i gubi se deo toplote tela. Takođe, povećanje relativne vlažnosti vazduha omogućava preživljavanje većine uzročnika zaraznih bolesti, čime se povećava rizik od pojave zaraznih bolesti. U principu, ako je vlažnost vazduha iznad maksimalnih ili ispod minimalnih granica, povećava se sanitarni rizik.

Povećana temperatura i vlažnost vazduha veća od 80% uslovljavaju teškoće u disanju i povećanje telesne temperature životinje. Istovremeno dolazi do smanjenja otpornosti disajnih organa prema delovanju patogenih mikroorganizama (uzročnika zaraznih bolesti). Ukoliko je relativna vlažnost vazduha manja od 50% sluzokoža disajnih puteva se suši, zbog čega se smanjuje moć filtriranja vazduha.

U stajama treba da se obezbedi prirodno osvetljenje, putem dvostruko zastakljenih prozora, sa koeficijentom osvetljenja 1:10 do 1:15, i veštačko osvetljenje u iznosu 50-60 luksa.

PREGLED CENA SA ZELENE, KVANTAŠKE I STOČNE PIJACE NA DAN 11.07.2016. GODINE

POVRĆE			VOĆE			PIJAČNA CENA STOKE	
PROIZVOD	KVANTAŠ DIN/KG	ZELENA DIN/KG	PROIZVOD	KVANTAŠ DIN/KG	ZELENA DIN/KG	PROIZVOD	ŽIVA VAGA DIN/KG
SPANAC	50	60	BANANA	130	150	TELAD ŽENSKA	385
ŠARGAREPA	50	70	NEKTARINA	50	70	TELAD MUŠKA	410
PARADAJZ	50	80	KRUŠKA	120	150	JUNAD DO 300 KG	230
TIKVICE	30	50	LIMUN	250	300	JUNAD DO 480 KG	230
KUPUS	30	40	JABUKA	80	100	KRAVE ZA KLANJE	170
KROMPIR	40	60	KAJSIJE	100	120	JAGNJAD	260
CVEKLA	50	70	ŠLJIVA	60	80	DVISKE	190
CRNI LUK	50	70	ORAH MREZGA	700	1000	OVCE	160
KRASTAVAC	40	60	BRESKVA	60	80	OVNOVI	185
PAPRIKA	60	80	RIBIZLA	500	600	PRASAD DO 25 KG	190

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE I ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

IZDAJE: POLJOPRIVREDNA SAVETODAVNA I STRUČNA SLUŽBA NOVI PAZAR D.O.O.

36300 NOVI PAZAR, UL. 7. JULI BB,

TEL: +381 20 337 800, 337 801, 337 802 FAX: +381 20 337 803

E-MAIL: pss.novipazar@gmail.com

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: MR DIPL.ING. NIHAD R. HASANOVIĆ,

TEHNIČKI UREDNIK: ALBIN ŠABOTIĆ,

TEKSTOVE PRIREDILI:

BILAL TAJIĆ DIPL.ING.

ZUMRETA TRTOVAC DIPL.ING.

SVETLANA ŠUČEVIĆ DIPL.ING.

SMAIL EJUPOVIĆ DIPL.ING.

SAFET VESNIĆ DIPL.ING.

SILVIJA HODŽIĆ DIPL.ING.

TIRAŽ: 200 PRIMERAKA

– SAVETODAVAC ZA STOČARSTVO

– SAVETODAVAC ZA STOČARSTVO

– SAVETODAVAC ZA ZAŠTITU BILJA

– SAVETODAVAC ZA RATARSTVO

– SAVETODAVAC ZA STOČARSTVO

– SAVETODAVAC ZA VOČARSTVO

SVI POLJOPRIVREDNI
PROIZVOĐAČI KOJI IMAJU
VIŠAK PROIZVODA ZA TRŽIŠTE
MOGU KONTAKTIRATI
SVOG POLJOPRIVREDNOG
SAVETODAVCA I OBJAVITI
BESPLATNU PONUDU SVOJIH
PROIZVODA NA SAJTU

AGROPONUDA

BERZA POLJOPRIVREDNIH
PROIZVODA

WWW.AGROPONUDA.COM